

Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma PUKKILA 2017

Ehkäisevän päihdetyön toimielin

Johdanto

Laki ehkäisevän päihdetyön ohjelmasta astui voimaan 1.12.2015 alkaen. Lain mukaan kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön tarpeen mukaisesta organisoinnista alueellaan ja nimeää ehkäisevän päihdetyön tehtävistä vastaavan toimielimen. Lain mukaan kunnalla tulee olla ehkäisevän päihdetyön toiminta-ohjelma.

Pukkilan kunnanhallitus on nimennyt toimielimen 1.12.2015. Pukkilan kunnan ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma on laadittu ajalla 15.3. - 5.4.2017 ehkäisevän päihdetyön toimielimen toimesta. Toimielimen jäsenet ovat työllisyys- ja maahanmuuttokoordinaattori Leena Kapanen, nuorisotoiminnan ohjaaja Piritta Ahl ja etsivä nuorisotyöntekijä Iiro Soikkeli. Toimintaohjelmaa laadittaessa toimielin on konsultoinut muita yksiköitä sekä yhteistyökumppaneita.

Toimintaohjelman tavoitteena on kartoittaa Pukkilan kunnan ehkäisevän päihdetyön toimintatapoja sekä vahvistaa verkostoyhteistyötä. Toimintaohjelmaa seurataan ja arvioidaan ehkäisevän päihdetyön toimielimessä.

Pukkilan kunnan Pukkilassa onnistuu -hyvinvointistrategian keskeisenä ajatuksena ja tavoitteena on kuntalaisen hyvinvoinnin edistäminen. Strategian lähtökohtana on toimintaperiaate "Tarjotaan mahdollisuuksia ja kannustetaan asukkaita huolehtimaan omasta ja läheistensä terveydestä ja hyvinvoinnista." Hyvinvointistrategia tukee kunnassa tehtävää ehkäisevää päihdetyötä.

PETE-työ

Orimattilassa on tehty PETE-työtä jo vuodesta 2012 lähtien. PETE-työ on tavoitteellista yhteistyötä ja verkostoitumista ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön parissa työskentelevien tahojen kesken. Pukkilasta on ollut edustus PETE-verkostossa toiminnan alusta alkaen (Kapanen). Orimattilan alueen verkoston toiminnasta vastaa aluekoordinaattori Päivi Takala/Orimattilan kaupunki ja Päijät-Hämeen seudun koordinoinnista vastaa Susanna Leimio/Sosiaalialan osaamiskeskus Verso.

PETE-aluekoordinaattorin tehtävänä on koota tietoa minkälaista ehkäisevää mielenterveys- ja päihdetyötä alueella tehdään. PETE-verkosto kokoontuu neljä kertaa vuodessa ja aluekoordinaattori kutsuu kokoukset koolle. Alueellisessa kokouksessa jaetaan tietoa ja käytännön neuvoja kaikkien osallistujien kesken. Aluekoordinaattori tiedottaa seutukoordinaattorin ajankohtaiset asiat Pukkilan toimielimen vastaavalle. Pukkilan toimielimen vastaava osallistuu mahdollisuuksien mukaan myös seudullisiin kokouksiin.

Pukkilan kunnan ehkäisevän päihdetyön toimielin kokoontuu säännöllisesti ja käy läpi niin alueellisia kuin seudullisia kuulumisia. Toimielin seuraa mielenterveys- ja päihdetilannetta Pukkilan kunnan alueella ja tiedottaa eri yksiköitä. Toimielimen jäsenet osallistuvat alan koulutuksiin ja tapahtumiin.

Varhaiskasvatus

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2015 - 2018 laadittiin moniammatillisesti ja se on johdonmukaisesti ohjannut kehittämistyötä. Jokaiselle toimintakaudelle valitaan teema ja siihen liittyvät tavoitteet.

Varhaiskasvatuksessa varsinaista päihdetyötä ei tehdä. Varhaiskasvatuksessa keskeisenä tavoitteena on kuitenkin terveiden elämäntapojen opettaminen ja edistäminen. Pukkilassa korostetaan meneillään olevan toimintakauden tavoitteissa ruokakasvatusta, jolla pyritään ohjaamaan terveelliseen ruokavalioon, ennakkoluulojen vähentämiseen uusia ruokia kohtaan ja rohkeaan maistelemiseen. Terveitä elämäntapoja edistetään myös ulkoilun, liikunnan ja levon avulla.

Liite: Päihtyneen vanhemman kohtaaminen -ohje

Opetuspalvelut

Koulujen toiminta päihdetyössä perustuu lakeihin ja opetussuunnitelmaan. Perusopetuslain (628/1998) 29 §:n mukaan oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Tämä edellyttää päihteiden vastaisen työn kehittämistä kouluyhteisössä. Päihdekasvatuksen tulee olla koko lapsuuden ja nuoruuden kestävä oppimisprosessi, jatkumo varhaiskasvatuksesta peruskouluun ja lukioon sekä ammatilliseen koulutukseen.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) astui voimaan 1.8.2014. Lain keskeisenä tavoitteena on edistää oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, siirtää painopistettä nykyistä enemmän yhteisölliseen työhön ja ehkäisevään työhön korjaavasta työotteesta. Lailla halutaan vahvistaa myös oppilas- ja opiskelijahuollon (opiskeluhuollon) suunnitelmallisuutta ja toteuttamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

Tupakkatuotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen

Terveyden edistämiseen ja päihteiden käytön ennaltaehkäisyyn liittyviä asioita käsitellään opetussuunnitelman mukaan ympäristöopin sisällöissä. Kouluterveydenhuollolla on kouluissa merkittävä osuus päihteettömyyden edistämässä. Säännölliset terveydenhoitajan tapaamiset antavat hyvän mahdollisuuden ottaa päihteet puheeksi lapsen ikää ja kehitystä vastaavalla tasolla. Päihdekasvatuksessa tehdään yhteistyötä erilaisten ennaltaehkäisevää päihdetyötä tekevien yhdistysten tai järjestöjen kanssa. Järjestöt tarjoavat esimerkiksi asiantuntijavierailuja (mm. Ehyt ry.), erilaisia toiminnallisia päihdeohjelmia, koulutusta tai vierailukohteita. Erilaista materiaalia on saatavilla, ja opettajat käyttävät sitä oman ohjelmansa mukaan. Mikäli koulussa nousee esille huoli oppilaan mahdollisesta päihteiden käytöstä:

- Asia otetaan puheeksi oppilaan kanssa.
- Tiedotetaan oppilaan luokanopettajalle.
- Otetaan yhteyttä huoltajiin.
- Tiedotetaan asiasta oppilashuoltoryhmän jäseniä.
- Käynnistetään tarvittavat oppilashuollolliset toimenpiteet.

Päihteiden käyttämisestä on määritelty myös seurauksia, jotka on kirjattu koulujen järjestyssääntöihin.

Oikeus tarkastaa oppilaan tavarat

- Kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi koulun opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa. Varmuuden vuoksi ja ennakoiden ei saa tarkastaa.
- Tarkastuksen syy on ilmoitettava oppilaalle ennen tarkastusta.

Haltuunoton ja tarkastamisen yleiset periaatteet

- Oppilaan tarkastaminen ja esineiden ja aineiden haltuun ottaminen tulee kirjata.
- Voimakeinoin turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.
- Haltuun otettu esine tai aine luovutetaan oppilaalle oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, luovutetaan häirintään käytetty esine tai aine viimeistään työpäivän päättyessä.
- Kielletyt esineet tai aineet luovutetaan oppilaan huoltajalle.
- Jos oppilaalla tai huoltajalla ei lain mukaan ole oikeutta pitää em. esineitä tai aineita hallussaan, luovutetaan ne poliisille.
- Jos huoltaja ei nouda esinettä tai ainetta kolmen kuukauden kuluttua haltuunotosta, se voidaan todisteellisesti hävittää.
- Hävittäminen ja luovuttaminen kirjataan.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut tarjoavat monipuolisesti nuorisotoimintaa pääsääntöisesti 5-luokkalaisille ja sitä vanhemmille nuorille. Nuorisopalvelujen toiminta painottuu nuorisotilatoimintaan, koulu yhteistyöhön ja nuorten osallisuuden tukemiseen. Nuorisopalvelut koordinoi monialaista nuorten ohjaus- ja palveluverkostoa.

Nuorisopalvelujen kaikki toiminta on päihteetöntä ja päihteettömyyttä valvotaan suunnitelmallisesti. Jokainen aikuinen ottaa päihteet tarvittaessa puheeksi. Tapahtumia tuotetaan yhteistyössä muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Tapahtumilla ja teemailloilla pyritään antamaan vaihtoehtoja toimintaa päihteiden käytön sijaan.

Nuorisopalvelujen asiantuntijuutta nuoria koskevissa asioissa hyödyntävät kunnan eri toimialat ja kolmas sektori.

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on aloitettu vuonna 2014. Etsivä nuorisotyö ja Työllisyyspalvelut tekevät tiivistä yhteistyötä pukkilalaisten nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Etsivän nuorisotyön kohderyhmä on 15 - 25 -vuotiaat nuoret ja toimintamuodon piiriin tulevia uusia nuoria on vuosittain kymmenkunta.

Etsivän nuorisotyön työmuotoja on palveluohjaus, pienryhmätyö ja yksilöllisen tuen tarjoaminen. Etsivä nuorisotyö keskustelee nuoren kanssa hänen päihteiden käytöstä, päihteiden haitoista ja miten päihteistä voi päästä eroon. Etsivän nuorisotyön palvelut ovat nuorille vapaaehtoisia.

Työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut

Työllisyyspalvelujen ensisijainen kohderyhmä ovat alle 29-vuotiaat työttömät työnhakijat, pitkäaikaistyöttömät ja heikossa työmarkkina-asemassa olevat työnhakijat. Työllisyyspalveluissa tarjotaan erilaisia työllistymistä sekä alanvaihtoa tukevia palveluja. Toimenpiteinä voi olla esim. psykologi-, päihdesairaanhoidaja- ja/tai terveystarkastuspalveluihin ohjaaminen. Työllisyyspalveluissa annetaan asiakkaille tietoa päihteiden haittavaikutuksista sekä annetaan tukea päihteettömyyteen.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP), valtakunnallisena toimintana, astui voimaan 1.1.2016. Työllistymistä edistävällä monialaisella yhteispalvelulla tarkoitetaan yhteistoimintamallia, jossa työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työttömien työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta siten kuin tässä laissa säädetään. TYP-toiminnasta Pukkilassa vastaa työllisyys- ja maahanmuuttokoordinaattori.

Kotoutumislain mukaan kunnan tulee tarjota kotouttamistoimenpiteitä jotka edistävät kotoutumista Suomeen pysyväisluonteisesti muuttaville henkilöille. Päävastuu kotoutumislain mukaisista kotouttamistoimenpiteistä on kunnilla ja työ- ja elinkeinotoimistoilla (TE-toimisto). Maahanmuuttopalveluissa annetaan maahanmuuttajille tietoa Pukkilan kunnan palveluista sekä tarvittaessa ohjataan muiden viranomaisten palveluihin. Työllisyys- ja maahanmuuttokoordinaattori tekee kaikille alle 17-vuotiaille kotoutumislain mukaisen yksilöllisen alkukartoituksen sekä kotoutumissuunnitelman. Tässä yhteydessä otetaan puheeksi myös päihteet.

Liikuntapalvelut

Kunnan liikuntapalveluiden tehtävänä on luoda yleiset edellytykset liikunnalle ja tarjota liikuntapalveluja tasavertaisesti kaikille kuntalaisille edistäen kuntalaisten fyysistä aktiivisuutta ja sen kautta elämänlaatua ja hyvinvointia. Liikuntapalvelut järjestävät terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmille, tukee kansalaistoimintaa sekä rakentaa ja ylläpitää liikuntapaikkoja.

Liikuntapalveluiden toiminta ja tapahtumat ovat aina päihteettömiä. Mikäli liikuntaryhmissä epäillään henkilön olevan päihteiden alaisena, otetaan asia puheeksi asiakkaan kanssa. Ryhmien toimintaan ei voi osallistua päihtyneenä. Liikuntapalveluiden tavoitteena on tulevaisuudessa aloittaa liikuntaneuvonta, jolloin vastaanotolle saapuvan asiakkaan kanssa otetaan puheeksi terveelliset elämäntavat, myös päihteiden käyttö. Tavoitteena on pitää kausittain avoimia luentoja kaiken ikäisille liikunnan ja terveellisten elämäntapojen vaikutuksesta ihmiskeholle.

Senioripalvelut

Senioripalveluissa tuetaan yli 65-vuotiaiden kuntalaisten kotona asumista laaja-alaisesti ikääntyneen hyvinvointia edistävin palveluin Hyvinvointikeskus Onnissa ja kotiin jalkautuvana ns. etsivänä vanhustyönä. Senioripalvelujen työmuotoja ovat sosiokulttuurinen ryhmätoiminta, senioriliikunta, kulttuuri- ja teematapahtumat, vapaaehtoistoiminta ja omaishoitajien vertaistukitoiminta sekä ostopalveluina toteutettavat asiointi- ja kuljetuspalvelu sekä kotisiivouspalvelu. Työmuodot edistävät ikääntyneiden osallisuutta, tarjoavat mahdollisuuksia sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä tietoa ja välineitä omaehtoiseen hyvinvoinnin edistämiseen.

Senioripalvelujen ryhmätoiminta ja tapahtumat ovat päihdeettömiä. Senioripalveluissa tehdään yhteistyötä ikääntyneiden parissa toimivien tahojen kanssa ja tarvittaessa ikääntynyt voidaan ohjata muihin päihdeettömyyttä tukeviin palveluihin.

EPT-toimielin

- Toimintasuunnitelman laatiminen vuosittain.
- Toiminta-ohjelman seuranta ja muutoksista vastaaminen.
- Ajankohtaisten asioiden tiedottaminen eri yksiköihin.
- Tiedon hankkiminen mm. koulutukset ja tapahtumat.
- Tapahtuminen suunnittelu ja järjestäminen talousarvion puitteissa.

Neuvola, sosiaalipalvelut, kuraattorit, kouluterveydenhoito, terveystalot

Kaikista toiminnoista ja näin ollen myös ehkäisevän päihdetyön tehtävistä yllä mainituilla osaluilla vastaa Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä (PHHYKY). Lisätietoja esim. Hyvinvointikertomus 2013 - 2016.

Kolmas sektori

Pukkilan seurakunta

Pukkilan seurakunta tarjoaa keskustelu- ja neuvonta-apua, myös taloudellista avustamista sekä sielunhoitoa. Yhteydenotot diakoniin tai kirkkoherraan. Seurakunnalta löytyy myös monenlaisia vapaaehtoistehtäviä, joiden avulla voi löytää arkeen iloa ja uusia ystäviä.

Pukkilassa toimii useita aktiivisia yhdistyksiä mm. MLL, Kanteleen Nuutit, Pukkilan nuorisoseura, Pukkilan Vesa, SPR Pukkilan osasto ja Kirkonkylän koulun vanhempainyhdistys. Järjestöt ovat merkittävässä roolissa tarjoamalla kuntalaisille erilaisia päihdeettömiä tapahtumia ja muuta toimintaa.